

Nacionalni inštitut
za javno zdravje

CENTER ZA
ZDRAVSTVENO
EKOLOGIJO
Trubarjeva 2
SI-1000 Ljubljana
t +386 1 2441 400
f +386 1 2441 447
www.nijz.si
info@nijz.si
ID DDV:
SI 44724535
TRR:
011006000043188

Številka: 354-85/16-2/256
Ljubljana, dne 22. 06. 2016

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE
DIREKTORAT ZA JAVNO ZDRAVJE
Štefanova ulica 5
1000 Ljubljana z

 REPUBLIKA SLOVENIJA MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE			22/2
Vredn.:	Prejeto: 27-06-2016	Priloge: /	
Številka zadeve: 354-179/2010-50		Sig. znak: Lj. B.	

ZADEVA: DV Beričevo – Divača, vpliv EMS na zdravje, predlog ukrepov

Spoštovani,

V zvezi z vašim dopisom števil. 354-179/2010-47, z dne 13. 06. 2016, vam podajamo naslednje stališče:

Problematika elektromagnetnih sevanj zelo nizkih frekvenc (EMS) je predmet raziskav že več desetletij in sicer od kar je bila v začetku sedemdesetih letih prejšnjega stoletja postavljena domneva, da ima ta oblika neionizirnega sevanja določen vpliv na razvoj krvnega raka pri otrocih. Potencialno povezavo med EMS zelo nizkih frekvenc in otroško levkemijo so kasneje obravnavale številne študije, vendar niso našle dokončnih dokazov, ki bi začetno domnevo potrjevali. Študije so bile metodološko pomanjkljive, rezultati pa večinoma statistično neznačilni. Doslej tudi še ni bilo mogoče opredeliti smiselnega biološkega mehanizma učinkovanja, ki bi razložil pojav levkemije ali spodbujanje rasti rakavih celic pri otrocih v povezavi z izpostavljenostjo nizkofrekvenčnim elektromagnetnim poljem.

Brez nedvoumnih dokazov kancerogenih vplivov pri odraslih ali verodostojnih razlag na podlagi eksperimentov na živalih ali izoliranih celic dosedanja dokazi niso dovolj močni, da bi omogočili verodostojen zaključek, da takšna polja povzročajo levkemijo pri otrocih.

Kljub temu je mednarodna organizacija za raziskavo raka (IARC, Lyon, 2002) elektromagnetna sevanja zelo nizkih frekvenc razvrstila v 2B skupino kancerogenosti, kar pomeni, da obstajajo omejeni dokazi, da EMS zelo nizkih frekvenc povzroča levkemijo pri otrocih.

Razlogi za uvrstitev v to skupino so predvsem v dejstvu, da obstaja splošno stališče, da v primeru, ko pomen dejavnika ni dovolj poznan, prevlada previdnostno načelo. Previdnostno načelo zahteva, da se fizikalnim, kemičnim in biološkim dejavnikom tveganja razvrščenim v tej skupini izognemo tudi v primeru, ko vzročna povezava med izpostavljenostjo in nastankom raka še ni dokazana. Kot

možno tveganje za pojav levkemij je opredeljena izpostavljenost poljem jakosti, ki je višja od 0,3 do 0,4 μ T (24 -urno povprečje). Ob tem velja izpostaviti še dejstvo, da ni dovolj dokazov, da povzroča EMS pri človeku druge vrste raka. Prav tako ni dokazov, da bi imelo EMS zelo nizkih frekvenc kancerogeni učinek pri eksperimentalnih živalih.

Enake zaključke kot IARC je v letu 2009 sprejel tudi SCIENTIFIC COMMITTEE ON EMERGING AND NEWLY IDENTIFIED HEALTH RISKS (SCENIHR)¹ in jih leta 2014 ponovno potrdil.

Glede na navedena dejstva predlagamo, da se pri izpostavljenosti prebivalstva oziroma otrok EMS zelo nizkih frekvenc upošteva previdnostno načelo, do dokončnega odgovora o vplivu tega dejavnika na zdravje.

Predlagamo, da se trase načrtovanih daljnovodov načrtujejo tako, da bo jakost polja na mestu, kjer bi se zadrževali ljudje v mejah, ki velja kot varna in kjer ne pričakujemo škodljivih vplivov na zdravje najbolj občutljivih prebivalcev - otrok.

Pri pregledu Severne in Južne trase, je razvidno, da se severna trasa približa OŠ Vižmarje – Brod in OŠ Dobrova, južna trasa pa ima vpliv predvsem na naselja Škofljica, Lavrica, Iška vas in ostale. Pri obeh trasah je v območju vpliva daljnovoda več naselij oziroma stanovanjskih enot, iz dokumentacije je razvidno, da je teh več ob Severni trasi. Glede na to je izbor Južne trase primernejši. Predlagamo, da pripravljalec dokumentacije pregleda obe trasi in upošteva predlog za upoštevanje previdnostnega načela. V kolikor bo izbrana Južna trasa, ki ji po našem mnenju primernejša, je potrebno oceniti kakšna bo izpostavljenost prebivalcev, ki živijo na tem območju ter sprejeti ukrepe (npr. manjše spremembe poteka trase, povečani odmiki od bivalnih enot), da ta ne bo imela vpliva na naselja.

Z lepimi pozdravi,

Peter Otorepec, dr. med. spec. higiene in MDPŠ
Predstojnik

¹ SCENIHR http://ec.europa.eu/health/scientific_committees/emerging/docs/scenihr_o_041.pdf